

Slovenski Pravniki.

Leto XVII.

V Ljubljani, 15. aprila 1901.

Štev. 4.

Kako pridemo pri pravosodstvu o prestopkih kazenskega zakonika do višje dovršenosti?

Piše K. W.

I.

(Konec.)

k) Nekdo je bil obsojen radi prestopka po §-u 45 zak. o živ. kuž. boleznih, storjenega s tem, da je svinjo brez živinskega potnega lista prignal na semenj. Kaj takega pa zakon v §-u 8 naved. zakona ne zabranjuje, pač pa to prepoveduje posebna naredba deželne vlade v Ljubljani, izdana na podlagi §-a 8 naved. zak.; te naredbe dotična razsodba ni omenila niti v svojem tenorju niti drugod, a to je storilo, da je razsodba bila pomanjkljiva, oziroma celo nična.

Drug pa je bil obsojen tudi radi prestopka po §-u 45 zak. z dne 29. februarja 1880 št. 35 drž. zak., storjenega s tem, da je dne 25. septembra 1899 prignal svinjo na semenj in tako ravnal zoper naredbo deželne vlade za Kranjsko, izdano na podlagi navedenega zakona. V razlogih se je sicer omenilo, da je živinče bilo prignano brez živinskega potnega lista, a uprav v tem bilo je dejanje kaznivo in to okolnost je bilo vsprejeti že v izrek sodbe, kakor tudi dan in število dotične naredbe dež. vlade, katero je še bilo posebej navesti v razlogih sodbe.

Dva obtoženca sta bila obsojena radi prestopka zakona o živ. kuž. boleznih v denarno kazen. Dotične zneske se je doposlalo s posebnim dopisom c. kr. davčnemu uradu, ki je na istem mestu, kjer sodišče; uradne pobotnice davčnega urada so priložene kazenskimi spisom. Ta manipulacija ni pra-

vilna, ker velja dotična naredba justič. ministerstva z dne 14. marca 1899 št. 5872, intimov. z ukazom c. kr. predsedništva višjega dež. sodišča v Gradcu z dne 21. marca 1899 praes. 3757-23/99.

l) V marsikaterih rzsodbah radi prestopka §-a 468 k. z. se zamenjuje zakoniti izraz »hudoben« z izrazom »nalašč«. Zakon izrecno zahteva, da se tuja lastnina poškoduje iz »hudobije« in tako je potrebno tudi v rzsodbi dognati, da je storilec dejanje storil iz »hudobije«, nikakor pa ni pravilno, če se pravi, da je »nalašč« tujo lastnino poškodoval.

m) Nekdo je bil obsojen po §-u 391 k. z., ker je svojega psa, ki je imel navado tuje ljudi in kolesarje napadati, pustil, da je na prostem okoli letal. Toda zakon zahteva, da je lastniku živali hudobna lastnost tudi znana, in ker ta okolnost spada k kaznivemu činu v smislu §-a 391 k. z., je isto tudi izraziti v izreku sodbe.

n) Dva je sodišče obsodilo radi prestopka po § 1 zak. z dne 6. aprila 1870 št. 42 drž. zak., ker sta zapečaten list, ki je bil naslovljen na tretjega, odprla in prečitala. Rzsodba pa ni bila dognala, ali se je otvorjenje »neopravičeno« vršilo, dasi to zakon izrecno povdarja.

o) V nekem slučaju so ovadili gostilničarja A, da je dva uradnika (dacarja) v službi razžalil, in pristavilo se je, da je razžalitev imela posledice in tudi zabranila izvršitev oblastvenega povelja ter opravo službe. Akoravno je v takih slučajih po §-u 313 k. z. kazen odmeriti s strogim zaporom, vendar dotični sodnik ni o tem ničesar omenil niti v razpravnem zapisniku, niti v rzsodbi, ampak je obsodil obtoženca v denarno kazen, kar je nično.

p) Čestokrat se hlapce, kateri med vožnjo spijo na vozovih z vpreženimi konji, napačno obsodi radi prestopka po §-u 430 k. z., na mesto po §-u 431 k. z.

Dejanje obtoženca A, ki je pustil, da je čez noč na deželni cesti težko obložen voz stal brez svetilnice, se je nepravilno vzelo za prestopok po §-u 431 k. z., ker tako dejanje ustanovi le prestopok v smislu §-a 422 k. z.

Takisto je napačno, ako se osebe, katere hitro in neprevidno vozijo, obsodi radi prestopka po §-u 430 k. z. Za takšna dejanja velja § 427, oziroma § 428 k. z., izvzemši one slučaje, ki spadajo po §-u 341 k. z. pod določbe §-a 335 k. z. (težka poškodba, smrt) ali §-a 431 k. z. (lehka poškodba osebe). Beri o tem Herbstov komentar k §-u 427 in 428 k. z.

Mesar pustil je svojega vpreženega konja stati, ne da bi kdo nanj pazil. Sodnik je to dejanje krivo kvalifikoval za prestopok §-a 430 k. z. na mesto §-a 431 k. z., ker § 430 k. z. se nanaša samo na voznike ali hlapce, nikakor pa ne tudi na »lastnika« voza, če ga rabi.

r) Obtožencu, ki je bil stavbeni mojster, se je bilo zagovarjati radi prestopka po §-u 431 k. z., ker se je podrl del stavbe, ki ni bil dovolj podprt. Zakon se je krivo uporabil, ker na takšne osebe se nanaša § 383 k. z., ne pa § 431 k. z.

s) Večkrat se pri odmeri kazni v izreku sodbe navede § 266 k. z., ne da bi se kazen zares tudi v smislu navedenega zakona izrekla pod najnižjo mero.

š) Nekdo je bil obsojen samo radi prestopka po zakonu zoper vlačuganje, akoravno je obdolženec orožniku naznanil krivo ime in tudi nepravo pristojno občino. Razsodba bi se morala tudi raztezati na prestopok §-a 320 *lit. e* k. z.

t) Tudi pri oprostilih razsodbah je dejanje, radi katerega se koga oprosti, natanko označiti že radi tega, da je moči njegovo identiteto za slučaj obnove i. t. d. ugotoviti.

II.

V formalnem oziru hočemo tudi še navesti nekatere nedostatke.

z) Po smislu §-a 452 št. 2 k. pr. r. se postopanje večkrat radi tega pri miru pusti, ker povabila obdolžencu ni moči dostaviti. Ako se že ne popiše dotična oseba za oblastva, je vsaj treba ukreniti, da takšne obdolžence, ki le mimogrede, na primer drvarji čez zimo i. t. d., zapuste domače kraje, bodisi orožnik ali občinski urad nadzorujejo, ker je mogoče, da se na dotično kazensko stvar čisto pozabi in tako dejanje ne kaznuje.

β) V nekem slučaju je sodišče obtoženca od obtožbe radi žaljene časti po §-u 259 št. 2 k. pr. r. oprostilo, vendar pa obsodilo v povrnitev stroškov, ker se je bilo dogovorilo, da plača tudi stroške zasebnemu obtožitelju. Ta izrek pa nasprotuje določilu §-a 390 k. pr. r., kajti če je obtoženec oproščen, mora pri zasebnih deliktih obtožitelj stroške povrniti, in sodišču se nikakor ni spuščati v posebne, med stran-kama samima dogovorjene pogodbe, katere nasprotujejo določbam kaz. pravnega reda.

γ) Kazensko povelje se v smislu §-a 460 k. pr. r. le sme izdati, kedar opravnik drž. pravnosti to predlaga; sodnik sam pa tega »ex offo« ne sme ukreniti, nego mora odrediti ustno razpravo.

δ) Čestokrat v razpravnih zapisnikih ni konstatovano, da so se priče v obljubo vzele, in sploh se opazuje, da se v zapisniku le gledé prič, katere so prisegle, to zabeleži; da so »roko podale«, o tem se molči. Nekateri sodniki torej nekako mislijo, da »podajanja roke« ni treba zabeležiti, in domnevati je, da se sploh ta »oblika prisege« zanemarja. Pripomniti je, da v smislu §-a 453 k. pr. r. pri prestopkih navadno zadostuje podajanje rok, dočim je priče pri hudodelstvih in pregreških po §-u 247 k. pr. r. zapriseči; torej je očitno, da se redno priče po opominu le v obljubo vzamejo s podajanjem rok in da je to konstatovati v zapisniku.

ε) V nekem slučaju se ni konstatovalo, da je obtoženec obvešččen o tem, da se mu je prvotno pripoznana denarna kazen spremenila v zapor več dni. Med tem se je obtoženec

preselil v Ameriko in ni bilo pogojev, da se obsojenca v zapor prižene. Vzlic temu pa se je orožniškim poveljništvom in tudi vsled poizvedovanja v policijskem listu zaukazalo, »naj se opazuje, kdaj se obtoženec povrne, da se pred sodišče prižene« ali celo, »naj se prižene, ako se nanj naleti.« To pa ni dopustno, kajti enako postopanje se le dá opravičevati, kedar se izda »iskalni list«, kar pri prestopkih po §§ 452 št. 2 in 416 k. pr. r. ni na mestu.

ζ) Ako se obdolženec vzame v preiskovalni zapor, je treba tudi pri prestopkih uporabljati predpise §-a 13 odst. 2 opr. reda in § 4 zvrš. predpisa k kaz. pr. redu, namreč da mora predstojnik sodišča odobriti sklep gledé zapora kakor tudi gledé izpusta in da se to v zapisniku razvidno stori; tudi dotične pismene sklepe podpiše predstojnik po §-u 13 odst. 3 opr. r. Tudi je proti zakonu, ako se ljudje v zaporu večkrat šele zaslišujejo po 2 ali 3 dneh, ne da bi se po §-u 179 k. pr. r. opravičevalo, zakaj se je prekoračilo 24-urni rôk zaslišanja.

η) Javnosti v smislu §-a 229 k. pr. r. ni smeti izključiti, ne da bi se aktom priklopilo dotično razsodilo z razlogi.

θ) Marsikrat se slučajji prestopkov konečno rešijo z ustavljenjem v smislu §-a 227 k. pr. r. To pa je napačno, ker takšno ustavljenje kaz. postopanja o prestopkih načeloma ni mogoče glede na to, da v tem postopanju glasom §-a 451 k. pr. r. nimamo »redne preiskave« in tudi ne posebne razprave o tem, da se kdo spravi v obtožni stan. V teh slučajjih sodnik navadno zaznamuje, da so stranke na dan razprave k sodišču prišle, da so se poravnale in da je vsled tega zasebni obtožitelj odstopil od obtožbe, in potem se strankam ustno naznani, da se je postopanje ustavilo po §-u 227 k. pr. r. Iz takšnih zaznamb je sklepati, da se je razprava z došlimi strankami zares že pričela (otvorila); ako pa se je to zgodilo, bilo je sestaviti zapisnik in je potem sodbo izreči v smislu §-a 259 št. 2 k. pr. r., kajti ustaviti se da postopanje po §-u 90 k. pr. r. (ne po §-u 227 ib.) le tedaj, kedar se zasebna obtožba umakne, predno se glavna razprava otvori.

ι) V nekaterih slučajjih se je ustavilo kaz. postopanje po §-u 412 k. pr. r. že na golo poročilo orožništva, da se je osumljenec odtegnil policijskemu nadzorstvu. V takih slučajjih vendar

kaže po smislu §§ 452 in 416 k. pr. r. oblastva opozoriti na takšne osumljence s tem, da se njih osebni popis razglasi po policijskem listu, ker sodišče mora vsekako za to skrbeti, da se osebe, ki so se odtegnile policijskemu nadzorstvu, kar najhitreje zasačijo.

χ) Nikakor ne ustreza načelu kazenskopravnega reda, ako se na glavni razpravi prečitajo zapisniki s pričami in enaka dokazila, ne da bi bili za to pogoji dani v zmislu §-a 252 k. pr. r.

λ) V kazenski stvari radi razžaljenja časti se je sodnik prav po nepotrebnem s tem pečal, da je v aktu zabeležil izvensodno poravnanje, da je potem od obtoženca plačano globo za uboge, kakor da bi obtoženec bil sodno obsojen, dotičnemu županstvu doposlal in si celo na aktu dal potrditi sprejem. Sodniku ni bilo nič drugega storiti, nego konstatovati, da je zasebni obtožitelj pred otvorjeno razpravo od obtožbe odstopil. — Sploh pa v tenorju razsodbe ni treba, ako se izreče denarna kazen, omeniti, kateremu zavodu v prid globa zapade (glej list za naredbe just. min. str. 65 ex 1899).

μ) Ni bilo pravilno, da je sodnik nadaljno kazensko postopanje v smislu §-a 90 k. pr. r. ustavil potem, ko je javni obtožitelj na dokončani razpravi obtožbo umaknil; v tem slučaju bilo je obtoženca oprostiti po §-u 259 št. 2 k. pr. r.

ν) Pri oprostilnih rozsodbah ni treba v enuncijatu še posebej kaj omeniti o tem, kdo da more stroške povrniti; izrek o dolžnosti stroške povrniti in o osebi plačnika se pozneje posebej zgodi, kar tudi veleva naredba just. min. z dne 6. julija 1900 št. 31 v listu za nar. just. min.

ξ) Napačno se velikokrat tolmačijo določbe §-ov 410, 411 in 401 k. pr. r. s tem, da se prošnje za znižanje kazni, za odložitev nastopa kazni in za pomiloščenje predložijo v rešitev deželnim, ozir. okrožnim sodiščem, akoravno se leta s stvarjo samo niso nič bavila. V tem oziru opozarjamo na jasna določila in pouk, ki se nahaja v naredbi just. minist. z dne 24. julija 1874 št. 9556 (glej Manz-ovo izdajo zak. zv. V. 8. natis pri §-u 401 k. pr. r.)

ο) Konečno še sodišča opozarjamo na to, da teče po pravnem nazoru in po večletni praksi ljubljanskega prizivnega sodišča za pritožbe zoper odmero stroškov v slučajih prestopkov (§ 395 k. pr. r.) 14-dnevni rok, a ne samo tridnevni (§ 481 k. pr. r.)